

med fordel kunne have været kombineret med Løfflers undersøgelser sammesteds (Løffler bliver dog nævnt i G. Baiers artikel om den danske indflydelse i kirkebyggeriet på Rügen).

En grundig og solid gennemgang af Absalons stilling i den nyere kirkehistoriske forskning gives af *Kai Hørby*. Indlægget blev skrevet kort tid før to væsentlige disputatser om Saxo fremkom, men behandler alligevel en hel del af de problemstillinger, der uddybes i de to afhandlinger. – Interessant er betragtningen over det særprægede forhold, at Saxo bruger ordet »for nylig« (nuper) om indførelsen af kristendommen i Danmark. For Saxo lå denne jo længere tilbage rent kronologisk end stavnsbåndets ophævelse gør for os idag, og der er næppe nogen tvivl om – som Hørby skriver – at Saxo må have tænkt på noget andet end selve tidsafstanden. En lille ting i Hørbys indlæg kan måske undre; det er konstateringen af, at Absalon »selvfølgelig« ikke deltog aktivt i stridighederne. Nok har bispens lille økse vel været en prydsøsk, men han har sandelig haft gode familietraditioner indenfor det krigeriske, og et andet af det 12. årh.'s slag, slaget ved Fodevig, viser jo tydeligt, at bisperne ikke afstod fra aktiv handling!

Jan Skamby Madsen fortæller om Fribrødreaå-fundet, udmærket og detaljeret, mens Joachim Wächter redegør for den vekslende indflydelse Rügen i kirkelig henseende var underkastet i det 12. og det 13. årh. (her savnes måske henvisning til de middelalderlige regnskaber fra Roskilde og endvidere til Troels Dahlerups kirkeorganisatoriske undersøgelser for Roskilde stift).

I et mindre indlæg redegør *Niels Jørgen Poulsen* for en række sydsjællandske kirker, og bogen afsluttes naturligt med *Martin Schwartz Laustens* artikel om stridighederne på reformationstiden og rettighederne til de rügensiske kirker, i særdeleshed til indtægterne heraf.

Havde bogen været lidt større, havde man gerne set et bidrag om den kortstogstanke, der bl.a. må have ligget bag 1169 og kristningen af rygboerne. Videre var der også et par yngre danske forskere, der netop har beskæftiget sig med disse ting, hvis bidrag ville have været et ekstra plus for symposiet. Alt i alt må det alligevel siges at være en vellykket bog, der er kommet ud af mødet i Roskilde, også hvad angår bogens lay-out.

Peter Pentz

SVEND RANVIG: *Sorøkrøniken I-II*. Kbh., Finn Jacobsens Forlag, 1986–1987. 280 + 327 s.

Værket henvender sig til den begrænsede, men dog ikke helt snævre kreds af danske der har et eller andet forhold til stedet Sorø. Det udkom i 400-året for kong Frederik II.s oprettelse af en kongelig fri skole på stedet, i bygningerne fra det gamle cistercienserkloster. Svend Ranvigs bog er i første bind en lokalhistorisk oversigt der i samtidshistorien naturligt nok antager erindrings karakter, eftersom forfatteren både er en gammel elev fra Sorø Akademis Skole og fra 1944 til sin pensionering i 1985 har været lærer ved skolen. Værket er en gammel soraners taknemmelighedserklæring til skolen og stedets traditioner. Det historiske perspektiv er opgaven medfødt. Hele andet bind er en samling af vigtige

kilder til Sorøs historie, lige fra den tidligste klostertid til institutionens nutidshistorie (anmelderen har tillige anmeldt værket i Soranerbladet 1986–1987).

Det er på grund af kildegengivelserne, i dansk oversættelse, i Sorøkrønikes andet bind, værket skal omtales i Historisk Tidsskrift. Her findes nemlig publiceret, for første gang nogensinde, en dansk oversættelse af Sorø Klosters Gavebog, et af de centrale kildekrifter til dansk middelalderlig kloster-, landbo- og administrationshistorie, i øvrigt kun tilgængeligt for forskningen i Langebeks ikke helt tilfredsstillende udgave i fjerde bind af *Scriptores rerum Danicarum* (1776). At der nu foreligger en dansk oversættelse af *Scriptores*-udgaven, for det er dette der er tale om, vil finde taknemmelig opmærksomhed blandt danske historikere langt uden for den kreds der tillige har sentimentale årsager til at fordybe sig i Sorøs historie.

At Sorø Klosters Gavebog ikke har været udgivet siden 1776, skyldes sikkert navnlig at ingen har kunnet løse gåden om hvad skriftet i grunden er. Det bevarede middelalderlige håndskrift i Det kongelige Bibliotek er formentlig fra 1440'erne, men Erik Arup har (i dette tidsskrift 8. r. V 1914–15) ment at kunne identificere en ældre beretning, fra omkring 1215, i dets indledende parti og tillagt hele skriftet betydelig kildeværdi med hensyn til det fænomen der kaldes skyldtaksationen. Poul Nørlund tog Arups standpunkter op til kritisk vurdering (i samme tidsskrift 9. r. VI 1929), men modsagde ham ikke afgørende på dette punkt.

Gavebogen fylder 67 foliosider i Langebeks udgave og 85 sider i Ranvigs oversættelse. Denne er praktisk indrettet, med løbende sidehenvielse i margin til *Scriptores*, så de to tekster let kan sammenholdes. Dette har ikke mindst betydning fordi gavebogen, som Nørlund udtrykte det, er et arbejde under redaktion, og en og samme notits forekommer flere gange i næsten samme sprogforn forskellige steder i håndskriftet, uden at det bliver klart hvorledes den endelige form har skullet være. På baggrund af disse tekstproblemer er det da også særlig prisværdigt at Ranvig ud over selve gavebogsteksten også har oversat Langebeks lærde indledning, hvis latin måske har forekommet historikerne endnu mere knudret end middelaldermunkens. I det mindste har det, i historikerens almindelige benyttelse af gavebogen, ikke fået den opmærksomhed det fortjener at Langebeks udgave efter hans eget udsagn i indledningen slet ikke er en udgave af det middelalderlige manuskript han havde set i sin ungdom i Sorø, et håndskrift som han nu forgæves havde ladet efterspørge i Sorø, og som måske/måske ikke er det håndskrift der nu findes i Det kongelige bibliotek. I stedet måtte Langebek støtte sig til en afskrift af gavebogen der har tilhørt Den yngre Stephanius og som findes i Den arnamagnæanske Samling. Reelt er *Scriptores*-udgaven en gengivelse af Stephanius- afskriften.

Nu er hele gavebogen i Langebeks udgave med indledning og noter gengivet af Svend Ranvig på moderne, klart og mundret dansk. Med det i øvrigt smukt illustrerede værk har Ranvig givet sine medsoranere en indtagende bog om deres kære Sorø og danske historikere et solidt og nyttigt redskab.

Kai Hørby